

SFS-ISO 2789:2013

Tieto ja dokumentointi — Kirjastojen kansainvälinen tilastostandardi

Julkistustilaisuus

Kirjastonjohtajien neuvottelupäivät, Lahti

1.10.2015

Markku Laitinen, Kansalliskirjasto

Kirjastojen kansainvälinen tilastostandardi

- ISO ja SFS
- Kirjastoalan tilastostandardiperhe
- Standardin tarkoitus
- Standardin rakenne
- Keskeinen sisältö
- Standardin saatavuus
- Tulossa

ISO (International Organization for Standardization)

- Maailmanlaajuinen kansallisten standardisoimisjärjestöjen (ISO:n jäsenten) liitto, perustettu 1946
- Kansainväliset ISO-standardit laaditaan yleensä ISO:n teknisissä komiteoissa
- Jokaisella jäsenjärjestöllä on oikeus olla edustettuna komiteassa
- Työhön osallistuvat myös kansainväliset ISO:n kanssa yhteistyössä olevat viranomaiset ja erilaiset organisaatiot
- ISO tekee tiivistä yhteistyötä kansainvälisen sähköalan standardisoimisjärjestön IEC:n (International Electrotechnical Commission) kanssa kaikissa sähkötekniseen standardisointiin liittyvissä asioissa

SFS (Suomen standardisoimisliitto)

- SFS:n palveluksessa on vajaat 50 henkeä, perustettu 1924
- Suomen Standardisoimisliitto SFS ry on standardisoinnin keskusjärjestö Suomessa
- 28 jäsentä: elinkeinoelämän järjestöjä, tutkimuslaitoksia, Suomen valtio, Helsingin yliopisto
- SFS päätehtäviä ovat SFS-standardien laadinta, vahvistaminen, julkaiseminen, myynti ja tiedottaminen
- Pääosa SFS-standardeista perustuu kansainvälisiin tai eurooppalaisiin standardeihin. SFS laatii standardeja yhteistyössä kahdentoista toimialayhteisön kanssa
- SFS on jäsenenä kansainvälisessä standardisoimisjärjestössä ISO:ssa (International Organization for Standardization) ja eurooppalaisessa standardisoimisjärjestössä CEN:ssä (European Committee for Standardization)

Kirjastoalan standardiperhe

- **ISO 2789:2013 - International Library Statistics - 5. painos**
 - Kansainvälinen yleisohje siitä, mitä tietoa voidaan kerätä, jotta kirjastojen raportointi ja tilastot olisivat yhteismitallisesti vertailukelpoisia
 - Kaikille kirjastoille: yleiset kirjastot, korkeakoulukirjastot, erikoiskirjastot
- **ISO 16439:2014 Methods and procedures for assessing the impact of libraries**
 - Tarkoitus: Määritellä kirjastojen toiminnan vaikuttavuuden arviointiin soveltuvia menetelmiä
 - Käsitteet: IFLA, UNESCO, ISO, Global Statistics -projekti (IFLA:n tilastojaos)
 - **Suomennos ilmestyy 2016 SFS-ISO-standardina**
- **ISO 11620:2014 - Library performance indicators**
 - Kirjastojen mittaristandardi
 - Yleisohje kirjastojen toiminnan mittaamiseksi tilastojen avulla
 - Kaikille kirjastoille: yleiset kirjastot, korkeakoulukirjastot, erikoiskirjastot
- **ISO/TR 14873:2013 - Statistics and quality issues for web archiving**
 - Kansainvälinen ohjeistus verkkoarkistoinnista
- **ISO/TR 11219:2012 Qualitative conditions and basic statistics for library buildings (space, function and design)**
 - Kirjastorakennusten suunnittelun avuksi
- **ISO/TR 28118:2009 Performance indicators for national libraries**
 - Kansalliskirjastojen mittareita
- **ISO 9707:2008 Statistics on the production and distribution of books, newspapers, periodicals and electronic publications – Lepovaiheessa**

Standardin tarkoitus

- Kansainvälinen standardi, joka opastaa kirjastoja ja informaatiopalveluita tilastotietojen keruussa ja raportoinnissa
- Määrittää kirjastoille ja informaatiopalveluille tilastotietojen keruun ja raportoinnin säännöt, tavoitteena:
 - Tilastotietojen kansainvälinen raportointi
 - Varmistaa sellaisten tilastotietojen kansainvälinen yhteismitallisuus, joita kirjastojen johto soveltaa mutta jotka eivät sellaisenaan sovellu kansainväliseen raportointiin
 - Edistää hyviä toimintatapoja kirjastotilastojen soveltamiseksi kirjasto- ja informaatiopalvelujen johtamisessa
- Standardissa myös esitellään aihepiirin keskeiset termit ja määritelmät

Standardin rakenne



Luku 1: Soveltamisala



Luku 2: Termit ja määritelmät

**Luku 3: Kirjastojen
nykyiset tehtävät**

**Luku 4: Tilastojen
käyttökohteet ja hyödyt**

**Luku 5: Tilastotietojen
raportointi**



Luku 6: Tilastotietojen kerääminen

**Liite A: Tarkennettuun
tietojen keruuseen
suositellut termit ja
määritelmät**

Liite B: Suhteuttaminen

**Liite C: Aakkosellinen
hakemisto**

Keskeinen sisältö

- Standardin soveltajien tulee perehtyä erityisesti lukuihin 1, 2 ja 6
- Luku 1
 - Soveltamisala
- Luku 2
 - Määrittelee käsitteet, joilla kirjastojen palvelut ja niiden elementit voidaan kuvata tilastointia varten
- Luku 6
 - Esittää, miten luvussa 2 esiteltyihin käsitteisiin perustuvat suoritteet tulisi laskea
- Liite A
 - Täydentää luvussa 2 esitettyjä käsitteitä ja määritelmiä
- Liite B
 - Suhteuttaminen: ohjeita puuttuvan tiedon käsittelyyn

Standardin saatavuus

- Kirjastoilla voi olla SFS-ISO-sopimus, johon standardi sisältyy
- Mutta kaikilla kirjastoilla kuitenkin ei ole sopimusta
 - Kansalliskirjasto selvittää parhaillaan kirjastojen kiinnostusta saada kopio standardista käyttöönsä mahdollista yhteishankintaa varten → yhteishankinnan mahdollisuus, hinta ja maksaja selviää vasta myöhemmin

Tulossa: ISO 16439 – vaikuttavuuden arviointi

- ISO 16439 Methods and procedures for assessing the impact of libraries
- Valmistui 2014: ISO 16439(E):2014
- Tarkoitus: Määritellä kirjastojen toiminnan vaikuttavuuden arviointiin soveltuvia menetelmiä
- Käsitteet: IFLA, UNESCO, ISO, Global Statistics -projekti (IFLA:n tilastojaos)
- Suomennos ilmestyy SFS-ISO-standardina 2016
 - Raakakäännös tehty
 - Kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointiryhmä tarkistaa
 - Luonnos lähetetään lausuntokierrokselle kirjastosektoreille ja muille asiantuntijatahoille 2016
 - Lausuntovaiheessa kerätään kommentit standardiehdotukseen ja pyydetään kannanottoa siihen, voidaanko ehdotus hyväksyä äänestysvaiheeseen, jossa päätetään SFS-ISO-standardin vahvistamisesta
 - Koska kyseessä on alkuperäisen ISO-standardin käännös, ei uusi standardi, suuria poikkeamia alkutekstiin ei kuitenkaan voida tehdä

Kiitos mielenkiinnostanne - kysymyksiä?

Markku Laitinen

markku.laitinen@helsinki.fi

<http://www.helsinki.fi/~malaitin/>

